

Posvätná kongregácia pre rehoľné a sekulárne inštitúty

Posvätná kongregácia pre biskupov

SMERNICE PRE VZÁJOMNÉ VZŤAHY V CIRKVI

MEDZI BISKUPMI A REHOĽNÍKMI

MUTUAE RELATIONES MuR

14. 5. 1978

Tento dokument ponúka oficiálnu formu usmernení pre biskupov a rehoľníkov. Nie je to však inštrukcia, ktorá má silu zákona alebo dekrétu. Vychádza z poctivej analýzy konkrétnych situácií: na jednej strane rastie pastoračná činnosť v miestnych cirkvách a je potrebné, aby rehoľníci boli ochotní stať sa organickou súčasťou pastoračnej činnosti a podieľať sa na nej; na druhej strane sa samotní rehoľníci snažia zachovať si svoj charizmatičký charakter a svoje špecifické poslanie. Tieto dve požiadavky je potrebné zosúladiť nielen na úrovni princípov, ale predovšetkým na úrovni praktickej aplikácie, na základe ekleziológie organického spoločenstva.

ÚVOD

Vzájomné vzťahy medzi rôznymi skupinami Božieho ľudu si dnes vyžadujú osobitnú pozornosť. Koncilové učenie o tajomstve Cirkvi a prebiehajúce kultúrne zmeny viedli k vzniku úplne nových a zložitých otázok, z ktorých mnohé sa napriek svojej náročnosti a zložitosti určite podarilo pozitívne vyriešiť. Medzi zložitými otázkami nepochybne patria vzťahy medzi biskupmi a rehoľníkmi, ktoré si vyžadujú osobitnú pozornosť. O dôležitosti danej otázky svedčí už nepochybne obdivuhodná skutočnosť, že počet rehoľných sestier vo svete je viac ako milión, čo znamená, že na každých 250 katolíckych žien pripadá jedna rehoľná sestra, že počet rehoľníkov je približne 270 000 a že rehoľní kňazi tvoria 35,6 % všetkých kňazov v Cirkvi a v niektorých krajinách, napríklad v Afrike a niektorých oblastiach Južnej Ameriky, dokonca polovicu všetkých kňazov.

Posvätná kongregácia pre biskupov a Posvätná kongregácia pre rehoľné a svetské inštitúty usporiadali spoločné plenárne pracovné zasadnutie 16. - 18. októbra 1975, teda desať rokov po zverejnení koncilových dekrétov *Christus Dominus* a *Perfectae caritatis*. Predtým sa poradili s národnými biskupskými konferenciami, národnými konferenciami vyšších rehoľných predstavených a medzinárodnými zväzmi generálnych predstavených (mužov a žien). Toto plenárne zasadnutie sa zaoberalo najmä týmito otázkami:

- (a) čo biskupi očakávajú od rehoľníkov a rehoľníčok;
- b) čo rehoľníci očakávajú od biskupov;
- c) aké prostriedky sú potrebné na usporiadanie a užitočnú spoluprácu medzi biskupmi a rehoľníkmi na diecéznej i národnej úrovni

[1] Ide o *societates vitae communis*, o ktorých sa hovorilo v CIC/1917 v kánonoch 673-681. Tieto spoločnosti sa teraz nazývajú *societates vitae apostolicae*, t. j. spoločnosti apoštolského života, a zaoberá sa nimi CIC/1983, kán. 731-746.

Text je rozdelený na dve časti: najprv na časť o viere a potom na normatívnu časť, ktorej cieľom je poskytnúť smernice na účinnejšie a lepšie uplatňovanie princípov obnovy stanovených Druhým vatikánskym koncilom.

I. ČASŤ I.

NIEKTORÉ DOKTRINÁLNE PRVKY

Skôr ako uvedieme pastoračné normy pre niektoré problémy, ktoré sa vyskytli vo vzťahoch medzi biskupmi a rehoľníkmi, je vhodné podať stručný prehľad vieroučných základov, ktorými sa majú tieto vzťahy riadiť. Nasledujúci prehľad týchto základov predpokladá dostatočnú znalosť učenia koncilových dokumentov.

1. kapitola

CIRKEV JE NOVÝM BOŽÍM ĽUDOM

„Nie podľa tela, ale v Duchu“ (LG 9)

1. Koncil jasne identifikoval špecifickú povahu Cirkvi ako tajomstvo (porov. LG 1). Preto je od čias Letníc (porov. LG 4) na zemi nový Boží ľud, ktorý - oživovaný Duchom Svätým a zjednotený v Kristovi - má prístup k Otcovi (porov. Ef 2, 18). Do tohto Božieho ľudu sú povolani ľudia zo všetkých národov, ktorí tvoria takú hlbokú jednotu (porov. LG 9), že sa nedá vysvetliť žiadnym sociologickým modelom, pretože sa v nej prejavuje niečo nové, čo presahuje ľudský poriadok. Preto sa vzájomné vzťahy medzi členmi Cirkvi dajú správne interpretovať len z tejto transcendentálnej perspektívy. Prvkom, ktorý charakterizuje toto spoločenstvo, je prítomnosť Ducha Svätého. On je totiž životnou silou Božieho ľudu a pôvodcom súdržnosti jeho spoločenstva; On je silou jeho poslania, prameňom jeho rozličných darov, putom jeho obdivuhodnej jednoty, svetlom a krásou jeho tvorivých schopností, plameňom jeho lásky (porov. LG 4, 7. 8. 9. 12. 18. 21). Duchovné a pastoračné prebudenie vyplývajúce z prítomnosti Ducha Svätého prinieslo totiž v posledných rokoch – napriek niektorým znepokojujúcim zneužitiam – uvedomenie si predností súčasnej doby (porov. EN 75), čo sa prejavuje v obnovení mladosti Cirkvi – nevesty, ktorá ide v ústrety dňu svojho Pána (porov. Zjv 22, 17).

„Jedno telo v Kristovi a jednotlivo sme si navzájom údmi.“ (Rim 12,5; por. 1 Kor 12,13)

2. V tajomstve Cirkvi si jednota s Kristom vyžaduje vzájomné spoločenstvo údov. V skutočnosti „sa však Bohu zapáčilo posväcovať a spasť ľudí nie každého osve, bez akéhokoľvek vzájomného spojenia, ale vytvoriť z nich ľud“ (LG 9). Živá prítomnosť Ducha Svätého (porov. LG 7) pôsobí v Kristovi organické spojenie: „zjednocuje v spoločnom nažívaní a službe, buduje ju a riadi rozmanitými hierarchickými a charizmatickými darmi a ozdobuje ju svojím ovocím“ (LG 4; porov. Ef 4, 11 - 12; 1 Kor 12, 4; Gal 5, 22).

Rôzne dary, služby a úlohy vytvárajú rozmanitosť jednotlivých členov, ktorá je svojou povahou prispôsobená na vzájomné dopĺňanie sa a na uskutočňovanie jednoty a poslania toho istého tela (porov. LG 7, AA 3). Existencia pastierov, laikov a rehoľníkov v Cirkvi neznamená rozdiel v spoločnej dôstojnosti (porov. LG 32), ale skôr vyjadruje rozmanitosť väzieb a úloh v živom organizme.

Sme zhromaždení, aby sme boli pre všetkých „viditeľnou sviatosťou“ (LG 9)

3. Novosť Božieho ľudu videná pod dvojitým aspektom viditeľného spoločenského organizmu a neviditeľnej Božej prítomnosti sa podobá tajomstvu samého Krista: „Ako totiž ľudská prirodzenosť, ktorú vzalo na seba v nerozlučnej jednote Božie Slovo, slúži za živý nástroj spásy, podobným spôsobom spoločenský organizmus Cirkvi slúži Kristovmu Duchu, ktorý ju oživuje, na vzrast tela“ (LG 8, porov. Ef 4,16). Úzke spojenie týchto dvoch prvkov dodáva Cirkvi jej zvláštny sviatostný charakter, ktorý vo všetkých smeroch prekračuje čisto sociologické perspektívy. Koncil teda mohol potvrdiť, že Boží ľud vo svete je pre všetky národy a ľudí „viditeľnou sviatosťou tejto spasiteľnej jednoty“ (LG 9; porov. LG 1. 8. 48, GS 42, AG 1. 5).

Súčasný sociálny rozvoj a kultúrne zmeny, ktoré prežívame, síce od Cirkvi vyžadujú, aby vhodne reformovala nemálo ľudských prvkov, bez toho aby to v najmenšom umenšovalo špecifickosť jej povahy ako univerzálnej sviatosti spásy. Naopak dôsledky vyplývajúce z týchto zmien pôsobia, že je táto špecifická povaha Cirkvi ešte zvyraznená.

Sme ustanovení k vydávaniu svedectva evanjeliu a jeho hlásaniu

4. Všetky údy Cirkvi - biskupi, laici i rehoľníci - majú svojím spôsobom podiel na sviatostnej povahe Cirkvi. Preto musí byť každý - podľa svojho povolania - znamením a nástrojom tak spojenia s Bohom, ako aj spásy vo svete. Pre všetkých znamená povolanie byť kresťanom tieto dva aspekty:

a) povolanie k svätosti: „v Cirkvi sú všetci povolaní na svätosť, či už patria k hierarchii, alebo sú pod jej vedením“ (LG 39);

b) povolanie k apoštolátu: celú Cirkev „Duch Svätý totiž podnecuje spolupracovať na uskutočňovaní Božieho plánu“ (LG 17; porov. AA 2, AG 1. 2. 3. 4. 5).

Predtým ako začneme hovoriť o rôznych daroch, úradoch a úlohách, je potrebné zdôrazniť ako základ spoločné povolanie k zjednoteniu s Bohom pre spásu sveta. Toto povolanie však od všetkých vyžaduje prvenstvo života v Duchu, ktorý je kritériom účasti na spoločenstve Cirkvi. Z tohto základu vyplýva požiadavka počúvania Božieho slova, vnútornej modlitby, vedomia príslušnosti k celému Telu a snahy o jeho jednotu, verného plnenia vlastného povolania, darovania sa v službe a pokornom pokání. Z tohto povolania všetkých pokrstených k životu v Duchu nevyhnutne vyvierajú aj praktické dôsledky pre vzťahy medzi biskupmi a rehoľníkmi.

2. kapitola

SLUŽBA BISKUPOV V ORGANICKOM SPOLOČENSTVE CIRKVI

Špecifickosť spoločenstva Božieho ľudu a jeho zvláštna dôstojnosť

5. Organické spoločenstvo spájajúce údy Cirkvi je teda plodom toho istého Ducha Svätého a nutne predpokladá dejinnú pôsobnosť Ježiša Krista zakončenú jeho smrťou a zmŕtvychvstaním. Veď Duch Svätý je Duchom Pána: Ježiš Kristus, „povýšený po Božej pravici“ (Sk 2,33), „vyliat na svojich učeníkov Ducha prisľúbeného od Otca“ (LG 5). Ak je Duch Svätý dušou Tela (porov. LG 7), Kristus je bezpochyby jeho Hlavou (porov. LG 7), a z oboch vyplýva organické spojenie údov (porov. 1 Kor 12-13, Kol 2,19). Preto človek nemôže pravým spôsobom načúvať Duchu, ak nie je verný Pánovi, ktorý ho poslal. Veď Kristus „dáva celému telu cez kĺby a šľachy všetko, čo telo potrebuje, takže potom telo rastie Božím vzrastom“ (Kol 2,19).

Preto nie je organicky členené spoločenstvo Cirkvi iba duchovnej povahy, t.j. akýmsi spôsobom zrodené z Ducha a vytvorené jeho mocou pred existenciou cirkevných úradov, ale je súčasne aj hierarchickej povahy, lebo svoj životný impulz prijíma od Krista ako Hlavy. Duchom vliate dary sú Kristom chcené a sú svojou povahou určené pre celý organizmus Tela, aby oživovali jeho funkcie a činnosti. „Kristus je hlavou tela, počiatok, prvorodený z mŕtvych, aby on mal vo všetkom prvenstvo“ (Kol 1,15-18; porov. LG 7). Tak dostáva organické spoločenstvo Cirkvi, ako v oblasti duchovnej, tak v oblasti hierarchických úradov svoj počiatok i život súčasne od Krista a od jeho Ducha. Právom teda používa apoštol Pavol často slovné spojenie v Kristovi a v Duchu zameniteľne (porov. Ef 2,21 a iné miesta v jeho listoch).

Kristus-Hlava je prítomný v službe biskupa

6. „Kristus Pán ustanovil vo svojej Cirkvi rozličné služby, ktoré sú zamerané na dobro celého tela“ (LG 18). Základnou medzi týmito službami je biskupská služba. Biskupi v hierarchickom spojení s rímskym biskupom, pápežom, tvoria biskupské kolégium, ktoré ako celok v Cirkvi sviatosti predstavuje a aktualizuje poslanie Krista-Hlavy. Veď „v osobe biskupov, ktorým pomáhajú kňazi, je uprostred veriacich prítomný Pán Ježiš Kristus, najvyšší Veľkňaz...“ Hoci sedí po pravici Boha Otca, nie je vzdialený od zhromaždenia svojich veľkňazov "v biskupoch, ktorým stojí po boku kňazi, je uprostred veriacich prítomný Pán Ježiš Kristus, najvyšší veľkňaz, ... (biskupi) vynikajúcim a viditeľným spôsobom zastávajú úlohu samého Krista – Učiteľa, Pastiera a Veľkňaza – a konajú v jeho osobe.“ (LG 21; porov. LG 27. 28; PO 1; CD 2; PO 2). Nikto iný než biskup nemá v Cirkvi tak základnú funkciu organickej plodnosti (porov. LG 18. 19), jednoty (porov. LG 23) a duchovnej moci (porov. LG 22), takže má vplyv na celú cirkevnú aktivitu. Aj keď v Božom ľude treba konať mnoho iných služieb a činností, pripadá rímskemu biskupovi a biskupom akoby hlave v tele služba rozlišovania a harmonizácie (porov. LG 21), ktorá zahŕňa plnosť špecifických darov Ducha, ako aj osobitnú charizmu riadiť rôzne služby v hlbokjej vnímavosti voči jedinému oživujúcemu Duchu (porov. LG12.24, atď).

Nedeliteľnosť biskupskej služby

7. Biskup v spolupráci s kňazmi vykonáva v spoločenstve veriacich trojakú službu: učenie, posväcovanie a riadenie (porov. LG 25-27; CD 12-20; PC 4-6). Nejde však o tri služby, pretože Kristus v Novej zmluve tieto tri úrady - učiteľa, kňaza a pastiera - v jadre spojil. Od počiatku ide o jeden jediný služobný úrad. Preto musí byť biskupská služba vo svojich rôznych funkciách vykonávaná nerozdelene.

Aj keby okolnosti vyžadovali, aby bol jeden z týchto aspektov daný do popredia, nesmú byť ostatné oddeľované či odsúvané stranou, aby nebola oslabovaná vnútorná jednota celého služobného úradu. Služba biskupa nikdy nie je len vedenie alebo riadenie, alebo len posväcovanie či len učenie, ale biskup svoje stádo s podporou kňazov jedinou a nedeliteľnou službou zároveň učí, posväcuje i riadi. Mocou svojej služby je teda biskup zvlášť zodpovedný za rast všetkých veriacich vo svätosti, pretože „je hlavným rozdávatel'om Božích tajomstiev a svoje stádo vedie k dokonalosti podľa špecifického povolania jednotlivcov (porov. CD 15), teda aj rehoľného povolania – a to predovšetkým.“

Zodpovednosť hierarchie za život podľa evanjeliových rád

8. Vo svetle úloh a povinností pápeža a biskupov vo vzťahu k životu rehoľníkov sa zreteľne prejavuje cirkevná dimenzia rehoľného života, t.j. nepopierateľné úzke spojenie so životom

a svätosťou Cirkvi (porov. LG 44). Boh totiž prostredníctvom služby hierarchie posväcuje rehoľníkov, aby vykonávali vyššiu službu v Božom ľude (porov. LG 44). Podobne Cirkev prostredníctvom služby svojich pastierov „nielenže povyšuje rehoľný život na hodnosť cirkevne uznaného stavu, ale ho aj svojimi liturgickými úkonmi predstavuje ako stav zasvätený Bohu“ (LG 45; porov. SC 80,2). Predovšetkým sú biskupi ako členovia biskupského kolégia na čele s pápežom jednotní v potrebe noriem, ktoré by múdro usmerňovali prax evanjeliových rád (porov. LG 45), autenticky schvaľovali prekladané pravidlá (porov. LG 45) a udeľovali a odovzdávali rehoľným inštitútom ich charakteristické vlastné poslanie, podporovali ich úsilie pri zakladaní nových miestnych cirkví (porov. AG 18. 27) a podľa okolností im udeľovali osobitné úlohy a služby, a taktiež pomáhali rehoľným inštitútom „svojou bedlivou ochrannou autoritou ... aby sa vzťahovali a rozvíjali podľa ducha svojich zakladateľov“ (LG 45), vyňať niektoré rehoľné inštitúty „spod právomoci miestnych ordinárov v záujme spoločného dobra“ (LG 45) celej cirkvi „v záujme ... rastu i dokonalosti rehoľného života“ (CD 35,3).

Niekoľko dôsledkov

9. Vyššie uvedené krátke úvahy o hierarchickom spoločenstve v Cirkvi vrhajú dosť svetla na to, aké vzťahy majú byť medzi biskupmi a rehoľníkmi:

a) Hlavou tela Cirkvi je Kristus, ktorý sviatosťne ako svojich zástupcov ustanovil Petra a apoštolov a ich nástupcov, ktorými sú pápež a biskupi (porov. LG 18. 22. 27). Im dal potrebné charizmy a nikto iný nemá v Božom ľude vykonávať učiteľskú, kňazskú a pastiersku činnosť inak ako v spojení s nimi.

b) Dušou tela Cirkvi sa nazýva Duch Svätý. Žiadny člen Božieho ľudu, nech mu bola zverená akákoľvek služba, nezlučuje vo svojej osobe všetky dary, úlohy a úrady a vždy musí konať v spojení s ostatnými. Rozdiely v Božom ľude, v daroch i úlohách sa stretávajú a vzájomne dopĺňajú v jedinom spoločenstve a poslaní.

c) Biskupi v jednote s pápežom majú od Krista-Hlavy poverenie (LG 21) rozlišovať dary a kompetenciu koordinovať rôznorodé sily, a tak riadiť celý Boží ľud, aby bol vo svete znamením a nástrojom spásy. Im je teda tiež zverená služba starať sa o rehoľné charizmy, tým skôr, že ich k tomu vedie nedeliteľnosť pastierskej služby posväcovania a zdokonaľovania celého stáda. Podporou a ochranou rehoľného života v súlade s jeho vlastnými prvkami vykonávajú biskupi pravú pastoračnú službu.

d) Pastieri nech nezabúdajú na napomenutie apoštola: „Paste ... nie ako páni nad dedičným podielom, ale ako vzor stáda“ (1 Pt 5,3). Nech si uvedomujú prvenstvo života v Duchu, ktorý si vyžaduje, aby boli zároveň vodcami i údmi, otcami i bratmi, učiteľmi viery, ale aj spoluúčieníkmi Krista, zdokonaľovateľmi veriacich, ale aj opravdivými svedkami vlastného posvätenia.

3. kapitola

REHOĽNÝ ŽIVOT V CIRKEVNOM SPOLOČENSTVE

Cirkevná povaha rehoľných inštitútov

10. Rehoľný stav „nie je medzistavom medzi klerikmi a laikmi“, ale vychádza z jedného i z druhého ako zvláštny dar pre život celej Cirkvi (porov. LG 43).

Jeho jadrom je nasledovanie Krista v spoločnom živote prostredníctvom verejných sľubov evanjeliových rád, t.j. čistoty, chudoby a poslušnosti, a pevným rozhodnutím odstrániť všetky prekážky, „ktoré by mohli odrádzať od horlivosti v láske a službe Bohu“ (porov. LG 44). Rehoľník „sa milovanému Bohu celkom oddáva, takže je z nového titulu viazaný Bohu slúžiť

a Boha ctieť.“ Toto ho tiež spája „zvláštnym spôsobom s Cirkvou a jej tajomstvom a zaväzuje ho, aby nedeliteľnou oddanosťou pracoval pre dobro celého Tela“ (porov. LG 44).

Z toho všetkého jasne vyplýva, že rehoľný život je zvláštnou účasťou na sviatostnej povahe Božieho ľudu. Zasvätenie tých, ktorí sa zaviažu rehoľnými sľubmi, smeruje predovšetkým k tomu, aby boli svetu znamením nepochopiteľného tajomstva Krista tým, že Ho predstavujú, „rozjíma na vrchu, ako hlása zástupom Božie kráľovstvo, ako uzdravuje chorých a ranených, ako privádza hriešnikov k správneému životu alebo ako žehná deťom a robí všetkým dobre, pričom vždy plní vôľu Otca, ktorý ho poslal“ (LG 46).

Špecifický charakter jednotlivých inštitútov

11. V Cirkvi je mnoho rehoľných inštitútov rôznych podľa svojej špecifickej povahy (porov. PC 7. 8. 9. 10). Každý má svoje vlastné povolanie ako dar Ducha Svätého, ktorý sa prejavuje „v dielach ušľachtilých mužov a žien“ (porov. LG 45; PC 1. 2) a ktorý bol hierarchiou autenticky schválený.

Táto „charizma zakladateľov (ET 11) sa prejavuje ako určitá skúsenosť Ducha, ktorú predali svojim učeníkom, aby podľa nej žili, strážili ju, prehľbovali a stále ju rozvíjali v súlade s neustálym rastom Kristovho Tela. Preto „Cirkev chráni a podporuje vlastný charakter rôznych rehoľných inštitútov“ (LG 44; porov. CD 33. 35,1. 35,2 atď.). Tento vlastný charakter však so sebou nesie aj špecifický štýl sebakposväcovania a apoštolátu, čím sa vytvára určitá vlastná tradícia, z ktorej sa potom dajú vyčítať objektívne prvky.

Preto je v tejto dobe kultúrneho rozvoja a cirkevnej obnovy nutné chrániť identitu každého rehoľného inštitútu s takou rozhodnosťou, aby sa vylúčilo nebezpečenstvo nedostatočne určených životných foriem, čím by sa rehoľníci z dôvodu nedostatočnej pozornosti voči náležitému štýlu svojej činnosti, vyplývajúcej z ich špecifika, zaraďovali do života Cirkvi akýmsi nejasným a mnohoznačným spôsobom.

Niektoré znaky pravej charizmy

12. Každá pravá charizma obsahuje silu akejsi pravej novosti v duchovnom živote Cirkvi a zvláštnej aktivity, ktoré sa okolitému svetu môžu zdať neprimerané a môžu byť prameňom ťažkostí, pretože sa nie vždy a hneď dá poznať, že sú z Ducha.

Špecifický charizmatický charakter každého rehoľného inštitútu si od zakladateľa i od jeho žiakov vyžaduje neustále skúmanie vernosti Pánovi, vnímavosť voči jeho Duchu, múdre dbanie na okolnosti a znamenia doby, stálu vôľu včleňovať sa do života Cirkvi, vedomie podriadenosti hierarchii, odvahu k iniciatíve, stálosť v dávaní seba samého a pokoru v znášaní protivenstiev. Nevyhnutné stretávanie sa pravej charizmy s novými aspektmi vývoja, novými okolnosťami a vnútornými ťažkosťami predstavuje trvalú dejinnú súčinnosť medzi charizmou a krížom, ktorá je napriek všetkým ťažkostiam veľmi užitočným kritériom pre preskúmanie pravosti povolania.

Ani jednotlivým rehoľníkom iste nechýbajú osobné dary, ktoré im dáva Duch, aby obohatili, rozvinuli a omladili život rehoľného inštitútu, upevnili spoločenstvo a viedli ho k obnove. Pre hodnotenie týchto darov a ich náležitého užívania je však určujúce to, nakoľko sú v súlade so všeobecným zameraním inštitútu a zodpovedajú potrebám Cirkvi na základe posúdenia legitímnych predstavených.

Špecifická služba rehoľných predstavených

13. Rehoľní predstavení a predstavené vykonávajú svoj úrad služby a riadenia rehoľného inštitútu v súlade s jeho charakterom. Ich autorita vychádza z Pánovho Ducha v spojení s hierarchiou, ktorá kanonicky zriadila inštitút a schválila jeho špecifické poslanie.

Ak však vezmeme do úvahy, že celý Boží ľud je ľudom prorockým, kňazským a kráľovským (porov. LG 9. 10. 34. 35. 36), je vhodné definovať kompetenciu rehoľných predstavených analogicky k trojitej službe pastierov, t.j. k službe učenia, posväcovania a vedenia, bez toho, aby sme tieto dve autority zmiešavali alebo stavali na rovnakú úroveň.

a) V službe vyučovania: rehoľní predstavení a predstavené majú kompetenciu a autoritu učiteľov Ducha podľa evanjeliovej spirituality vlastnej rehoľnému inštitútu. Z toho plynie, že im patrí duchovné vedenie celého rehoľného inštitútu a jeho jednotlivých komunít, a to v súlade s autentickým magistériom hierarchie a s vedomím, že majú prísny záväzok zachovávať evanjelióvu formu ustanovenú zakladateľ.

b) V oblasti služby posväcovania: predstavení a predstavené sú oprávnení a zároveň povinní zdokonaľovať stých, ktorí sú im zverení v rozsahu svojho poverenia, a to starostlivosťou o rast života lásky podľa ideálu rehoľného inštitútu, o počiatočnú alebo trvalú formáciu, o vernosť spoločenstva i jednotlivcov životu podľa evanjelióvých rád podľa Pravidiel. Ak si túto úlohu dobre plní, je cennou pomocou pre pápeža i biskupov v ich dôležitej službe posväcovania.

c) V oblasti služby riadenia: predstavení a predstavené majú organizovať život vlastného spoločenstva, disponovať členmi rehoľného inštitútu, chrániť a rozvíjať jeho špecifické poslanie a starať sa o účinné začlenenie rehoľných komunít do činnosti Cirkvi pod vedením biskupov.

Existuje vnútorné riadenie inštitútov (porov. CD 35,3), ktorému zodpovedá vlastný rozsah kompetencie, a tomuto vnútornému riadeniu prislúcha legitímna autonómia, aj keď ju nemožno v Cirkvi nikdy doviesť do úplnej nezávislosti (porov. CD 35,3 a 35,4). Pravá miera tejto autonómie a jej presnejšie vymedzenie sú stanovené jednak všeobecným právom, jednak jednotlivými rehoľami či konštitúciami každého rehoľného inštitútu.

Niektoré normatívne závery

14. Z týchto úvah o rehoľnom živote možno vyvodit' niektoré vysvetľujúce poznámky:

a) Rehoľníci a ich komunity sú povolani vydávať v Cirkvi jasné svedectvo o pevnej oddanosti Bohu, ktorá je základom ich rozhodnutia pre prísne kresťanský spôsob života a prvou starosťou všetkých bratov a sestier. Bez ohľadu na špecifiká svojho rehoľného inštitútu sa všetci zasväcujú vydávať v Cirkvi-sviatosti verejné svedectvo o tom, že „bez ducha blahoslavenstiev nemožno pretvorit' svet a odovzdať ho Bohu“ (LG 31).

b) Každý rehoľný inštitút vznikol kvôli Cirkvi a je viazaný, aby ju obohacoval svojimi hrievami – svojim osobitným duchom a špecifickým poslaním. Preto nech rehoľníci rozvíjajú obnovené vedomie Cirkvi tým, že sa horlivo venujú budovaniu Kristovho Tela vo vernosti svojim právnym predpisom a v poslušnosti svojim predstaveným (porov. PC 14; CD 35,2).

c) Rehoľní predstavení a predstavené sú viazaní – a to je ich záväzná povinnosť – horlivo sa starať o to, aby členovia inštitútu zostali verní charizme zakladateľa, a tým majú podporovať obnovu, ktorú koncil predpisuje a žiada. Neúnavne teda musia pracovať na tom, aby členovia rehoľného inštitútu mali tento cieľ stále pred očami a zo všetkých síl sa oň usilovali. Predovšetkým majú dbať o dobre prispôbenú a vhodnú formáciu členov (porov. PC 2d. 14. 18).

S jasným vedomím toho, že všetci členovia sa majú istým spôsobom podieľať na formácii rehoľného života vzhľadom na jeho vnútornú povahu, nech predstavení a predstavené túto spoluprácu nápadito podporujú, pretože „účinnú obnovu a požadované prispôsobenie možno dosiahnuť len spoluprácou všetkých členov inštitútu“ (PC 4).

4. kapitola

BISKUPI A REHOĽNÍCI MAJÚ V BOŽOM ĽUDE JEDNO POSLANIE

Cirkevné poslanie tryská z „prameňa lásky“ (AG 2)

15. Boží ľud má jedno poslanie, ktoré je akoby srdcom celého tajomstva Cirkvi. Otec „posvätil Syna a poslal ho na svet (Jn 10,36) ako prostredníka medzi Bohom a ľuďmi“ (porov. AG 3). Na Turíce „poslal Kristus od Otca Ducha Svätého, aby na jeho dielo spásy pôsobil zvnútra a pobádal Cirkev k rozširovaniu“ (AG 4). Tak je Cirkev vo svojich dejinách v Kristovi a skrze Ducha „svojou podstatou misionárska“ (AG 2; porov. LG 17). Preto sú všetci kňazi, laici i rehoľníci, každý podľa svojho vlastného povolania, volaní k apoštolátu, ktorého prameňom je Láska Otca. Duch Svätý potom „oživuje cirkevné inštitúcie ako ich duša a veriacim vlieva do srdca rovnakého ducha poslanca, aký poháňal samého Krista“ (AG 4). Poslanie Božieho ľudu nespočíva teda nikdy len vo vonkajšej činnosti, pretože apoštolská činnosť sa nedá nikdy redukovať na obyčajnú, aj keď účinnú ľudskú pomoc bližným. Každá pastoračná a misionárska aktivita má svoje korene v účasti na tajomstve Cirkvi. Poslanie Cirkvi nie je v jadre ničím iným než poslaním Krista pokračujúcim v dejinách sveta. V podstate teda spočíva v účasti na poslušnosti Toho (porov. Heb 5,8), ktorý sa Otcovi obetoval za život sveta.

Absolútna nevyhnutnosť zjednotenia s Bohom

16. Poslanie, ktoré vychádza od Otca, žiada od všetkých poslaných, aby rástli v láske prostredníctvom dialógu modlitby. V tejto dobe obnoveného apoštolátu, tak ako vždy pri akomkoľvek misijnom poslaní, je potrebné dať prvé miesto kontemplácii Boha, rozjímaniu jeho plánu spásy i rozoznávaniu znamení doby vo svetle evanjelia, aby sa tak mohla žiť a prehlbovať kvalita i pravidelnosť modlitby.

Všetci si teda majú modlitbu vážiť a často sa k nej utiekať. Biskupi a ich spolupracovníci kňazi (porov. LG 25. 27. 28. 41), „sa majú úplne 'venovať' modlitbe a službe slova' (Sk 6,4) a snažiť sa 'ako správcovia Božích tajomstiev' (1 Kor 4,1), aby všetci, ktorí sú zverení ich starostlivosti, boli jednomyselní v modlitbách a pristupovaním k sviatostiam rástli v milosti a boli vernými svedkami Pána.“ (CD 15). Rehoľníci a rehoľníčky potom majú byť „osobitne skúsení v modlitbe“ (porov. Pavol VI.; 28. 10. 1966), „aby predovšetkým hľadali a milovali Boha a za každých okolností sa usilovali viesť život ukrytý s Kristom v Bohu (porov. Kol 3,3). Z toho vyviera a dostáva podnety láska k blížnemu“ (PC 6).

Z podnetu Božej prozreteľnosti mnoho veriacich dnes cíti nutnosť stretávať sa v skupinkách, počúvať evanjelium, hlboko rozjímať a kontemplotovať. Aby za týchto okolností bolo poslanie účinné, je potrebné, aby všetci, ale najmä pastieri, dbali o modlitbu, a tiež aby rehoľné inštitúty zachovávali dokonalú oddanosť Bohu a podporovali lepší podiel, ktorý je v tomto ohľade vlastný kontemplatívnym komunitám (porov. PC 7 a AG 18), a aby i rehoľné osoby apoštolských rehoľných inštitútov posilňovali svoje vrúcne spojenie s Kristom a otvorene o ňom svedčili (porov. PC 8).

Rôzne formy apoštolskej aktivity

17. Apoštolská práca sa musí rozvíjať v rôznych kultúrnych podmienkach. Preto napriek jednote poslanca v nej vidíme „rozdiely, ktoré nevyplývajú z vnútornej podstaty poslanca, ale z podmienok, v ktorých sa vykonáva. Tieto podmienky závisia buď od Cirkvi, alebo aj od národov, skupín alebo ľudí, na ktorých je jej poslanie zamerané“ (AG 6). Tieto konkrétne, aj

keď náhodné rozdiely niekedy značne ovplyvňujú nielen službu biskupov a kňazov, ale aj špecifický životný štýl rehoľníkov a ich službu, a preto niekedy vyžadujú aj závažnejšie prispôbenie, zvlášť u tých rehoľných inštitútov, ktoré apoštolsky pôsobia na medzinárodnej úrovni.

Vo vzťahoch medzi biskupmi a rehoľníkmi je potrebné náležite rešpektovať rôzne funkcie (porov. AA 2), rôzne charizmy (porov. LG 2) a osobitné rozdiely medzi jednotlivými národmi.

Interakcia medzi univerzálnymi a partikulárnymi hodnotami

18. Nutnosť vstúpiť tajomstvo Cirkvi do jednotlivých krajín nevyhnutne predpokladá problém vzájomného ovplyvňovania univerzálnych a partikulárnych hodnôt v Božom ľude.

Druhý vatikánsky koncil hovoril nielen o Cirkvi univerzálnej, ale aj o partikulárnych a miestnych cirkvách, v ktorých vo všetkých má prebiehať obnova života Cirkvi (porov. LG 13. 23. 26; CD 3. 11. 15; AG 22; PC 20). Preto môže mať určitý decentralizačný proces pozitívny význam, čo má vplyv aj na vzájomné vzťahy s biskupmi a rehoľníkmi (porov. EN 61-64).

Bohatstvo každej partikulárnej cirkvi vzrastá cennými prvkami, ktoré sú vlastné špecifickému charakteru každého národa. Avšak tieto prvky nie sú príčinou rozdelenia, partikularizmu či nacionalizmu, ale prejavom rozmanitosti v jednote a plnosti Kristovho vtelenia, obohacujúc celé jeho Telo (porov. UR 14–17). Veď univerzálna Cirkev nie je súhrnom a federáciou partikulárnych cirkví (porov. EN 62), ale totálnou a vrcholnou prítomnosťou jednej univerzálnej sviatosti spásy (porov. EN 54). Táto mnohotvárná jednota kladie veľmi konkrétne požiadavky na spôsob služby biskupov a rehoľníkov:

a) Biskupi so svojimi pomocníkmi kňazmi musia predovšetkým správnym spôsobom rozlišovať miestne kultúrne hodnoty v živote svojej miestnej cirkvi a zároveň rešpektovať univerzálne perspektívy vyplývajúce z ich misionárskeho poslania nástupcov apoštolov, ktorí boli poslaní do celého sveta (porov. CD 6; LG 20. 23. 24; AG 5. 38).

b) Rehoľníci, dokonca aj členovia inštitútov pápežského práva, sa majú tiež považovať za skutočnú súčasť diecéznej rodiny (porov. CD 34), a preto sa majú usilovať o potrebné prispôbenie. Nech múdro podporujú povolanie medzi diecéznym ľuďom, a to tak pre diecézny klérus, ako aj pre inštitúty zasväteného života. Pokiaľ ide o kandidátov do vlastného rehoľného inštitútu, majú ich vychovávať tak, aby žili v súlade s domácou miestnou kultúrou, ale aby sa zároveň neodchyľovali od misionárskeho charakteru rehoľného povolania ani od jednoty a vnútornej povahy svojho rehoľného inštitútu.

Povinnosť apoštolátu a odvaha prevziať iniciatívu

19. Z toho teda vyplýva predovšetkým pre biskupov a rehoľníkov jasná misionárska povinnosť, ktorá patrí k ich službe a charizme. Táto povinnosť je dnes tým naliehavjšia, čím silnejšie sa dnešná kultúra rozvíja v znamení dvoch základných znakov, tj. jednak materializmu, ktorý sa šíri medzi ľudovými masami i v tradične kresťanských krajinách, jednak rastúcej medzinárodnej výmeny, skrze ktorú sa všetky kresťanské i nekresťanské národy ľahko dostávajú do vzájomného styku. Tieto hlboké zmeny si navyše vyžadujú posilňovanie humanistických hodnôt a akceptovanie rôznych potrieb súčasného sveta (porov. GS 43–44), aby tak došlo jednak k obnove mnohých tradičných pastoračných aktivít, tak k hľadaniu nových modelov apoštolátu. Za týchto okolností je potrebné v apoštolskej horlivosti na podnet Ducha Svätého, ktorý je svojou povahou tvorcom, mať odvahu k novým experimentom. Práve charizmatická povaha rehoľného života jedinečne umožňuje spájať plodnú horlivosť a nové iniciatívy pri hľadaní a realizovaní apoštolských diel novým, tvorivým spôsobom (porov. č. 12). Ako právom potvrdil Pavol VI.: „Vďaka svojmu

rehoľnému zasväteniu môžu dobrovoľne a slobodne všetko zanechať a odísť hlásať evanjelium až na kraj sveta. Vo svojej práci sú horliví a ich apoštolát je často veľmi originálny a až geniálny, čo vzbudzuje obdiv.“ (EN 69).

Koordinácia pastoračnej práce

20. Cirkev nebola založená ako „pracovná organizácia“, ale ako „tajomné Kristovo Telo, aby vydávala svedectvo“. Napriek tomu jej konkrétna činnosť predpokladá nevyhnutnosť plánovania a koordinácie rozmanitých povinností a služieb, ktoré musia spolupôsobit' v rámci jedinej pastoračnej činnosti. Je potrebné mať jasno v tom, ktoré smery treba sledovať a ktorej apoštolskej činnosti dať prednosť (porov. CD 11. 30,1. 33,5; AG 22. 29). Preto je naliehavo potrebné na rôznych úrovniach života Cirkvi hľadať systém výskumu a spôsoby optimalizácie evanjelizačnej práce, vhodne prispôbenej rôznym situáciám.

Hlavnými centrami tejto žiaducej koordinácie sú Apoštolská stolica, diecézy (porov. CD 11) a v oblasti svojej kompetencie biskupské konferencie (porov. CD 38). V týchto centrách existujú aj ďalšie orgány spolupráce zodpovedajúce cirkevným a regionálnym potrebám.

Vzájomná spolupráca rehoľníkov

21. V oblasti rehoľného života zriaďuje Apoštolská stolica na miestnej a národnej úrovni Rady vyšších a generálnych predstavených (porov. PC 23; REU 73,5), ktoré sa svojou povahou a autoritou líšia od biskupských konferencií. Ich hlavným cieľom je podporovanie rehoľného života v rámci poslania Cirkvi. Ich činnosť spočíva aj vo vzájomnej ponuke spolupráce pri zachovaní špecifického charakteru každého rehoľného inštitútu. Koordinácii pastoračnej činnosti by však veľmi pomohlo, keby sa v určitých časových úsekoch vhodne kontrolovali pracovné metódy a keby sa vzťahy medzi biskupskými konferenciami a konferenciami vyšších rehoľných predstavených formovali podľa smerníc Apoštolskej stolice.

Pastoračný význam exempcie (vyňatie z jurisdikcie biskupov)

22. Pápež s ohľadom na prospech celej Cirkvi udelil mnohým rehoľným rodinám exempciu (výnimku) (porov. LG 45; CD 35,3), aby tieto inštitúty mohli vhodnejšie vyjadriť svoju identitu a aby mohli veľkodušnejšie a širšie slúžiť spoločnému dobru (porov. č. 8).

Exempcia však nie je prekážkou ani pastoračnej koordinácie ani dobrých vzájomných vzťahov medzi jednotlivými údmi Božieho ľudu. „Týka sa to predovšetkým vnútorného poriadku inštitútov v záujme lepšieho usporiadania a zjednotenia všetkého v nich a rastu i zdokonaľovania rehoľného života; tiež preto, aby nimi mohol lepšie disponovať pápež pre dobro celej Cirkvi alebo iná príslušná autorita pre dobro Cirkvi v oblasti svojej jurisdikcie (CD 35,3; porov. CD 35,4; ES I, 25–40; EN 69).

Z tohto dôvodu si exemptné rehoľné inštitúty musia zachovávať „svoj osobitný charakter a úlohu“ (PC 2b) a pritom rozvíjať špecifickú vernosť pápežovi a biskupom a dávať im v súlade s rehoľnou poslušnosťou k dispozícii svoju slobodu i svoju apoštolskú horlivosť. Zároveň sa však musia snažiť byť svojou aktivitou v diecéznej rodine i znakom pôvodného poslania svojho rehoľného inštitútu a zachovávať si citlivosť a odhodlanie pre apoštolské diela vyplývajúce z ich zasvätenia.

Biskupi určite uznávajú a ocenia tento špecifický prínos rehoľníkov pre partikulárne cirkvi. V ich exempcii nájdu znak tej pastoračnej starostlivosti, ktorá ich úzko spája s pápežom vo všeobecnej starostlivosti o všetky národy (porov. č. 8).

Toto nové chápanie exempcie môže byť veľmi nápomocné pri posilňovaní pastoračnej iniciatívy a misijnej horlivosti vo všetkých partikulárnych cirkvách, ak sa na ňom budú podieľať všetci spolupracovníci v pastoračnej práci.

Kritériá múdreho radu pastoračnej práce

23. To, čo sme doteraz povedali o poslaní Cirkvi, možno zhrnúť do nasledujúcich normatívnych bodov:

a) Samotná povaha apoštolskej činnosti si vyžaduje, aby biskupi predovšetkým venovali privilegované miesto vnútornej modlitbe a životu modlitby (porov. LG 26. 27. 41). To isté sa vyžaduje aj od rehoľníkov: aby sa od základu obnovovali podľa svojho špecifického charakteru a vytrvalo sa venovali modlitbe.

b) Zvlášť horlivo treba podporovať „rozličné pokusy o trvalé zavedenie kontemplatívneho života“ (AG 18), pretože je to dôležitá súčasť poslania Cirkvi, „hoci potreba aktívneho apoštolátu je naliehavá“ (PC 7). Povolanie všetkých k dokonalej láske (porov. LG 40) sa práve v dnešnej dobe, tak ohrozenej materializmom, nápadne prejavuje v tých rehoľných inštitútoch, ktoré sa dokonale oddávajú kontemplatívne životu. Z nich otvorejšie a radikálnejšie vyžaruje to, čo hovorí sv. Bernard: „Dôvodom lásky k Bohu je sám Boh – mierou tejto lásky je milovať bez miery (porov. *De diligendo Deo*, cap. 1. PL 182, 584).

c) Činnosť Božieho ľudu vo svete je misijná a univerzálna, a to jednak z dôvodu povahy Cirkvi (porov. LG 17), jednak z Kristovho príkazu, ktorým dal apoštolátu „celý svet ako pole pôsobnosti bez akýchkoľvek hraníc“ (EN 49). Preto je potrebné, aby biskupi a rehoľní predstavení rozvíjali tento rozmer apoštolského povedomia a konkrétne sa usilovali o jeho realizáciu.

d) Partikulárna cirkev je tým dejinným priestorom, v ktorom sa povolanie prejavuje a apoštolsky pôsobí. Evanjelium je hlásané a prijímané v hraniciach určitej kultúry (porov. EN 19. 20. 29. 32. 35. 40. 62. 63). Preto je treba brať pri formácii ohľad na túto skutočnosť, ktorá má veľký význam pre pastoračnú obnovu.

e) Zladenie týchto dvoch pólov, tj. živej účasti na kultúre krajiny a na živote univerzálnej Katolíckej cirkvi, možno dosiahnuť len vysokým ocenením a zachovaním jednoty, v ktorej sa v žiadnom prípade nemožno vzdať, či už ide o jednotu Katolíckej cirkvi – to je úloha všetkých veriacich – alebo o jednotu jednotlivých rehoľných inštitútov – to je úloha všetkých ich členov. Miestne spoločenstvo, ktoré by sa od tejto jednoty vzdialilo, by čelilo dvojitému nebezpečenstvu: „jednak izolácii, spôsobujúcej odumieranie ... a jednak nebezpečenstvu straty vlastnej slobody práve preto, že sa odštiepila od hlavy ... a tak sa dostala do vleku rozličných síl, ktoré sa ju usilovali podrobiť a využívať“ (EN 64).

f) Dnes od rehoľníkov očakávame predovšetkým tú charizmatickú a vynaliezavú originalitu, ktorou sa vyznačovali zakladatelia, aby sa mohli s ešte väčšou horlivosťou venovať apoštolskému dielu, ktoré im bolo zverené v Cirkvi, často práve medzi tými, ktorí dnes tvoria väčšinu ľudu a ktorých Pán najviac miluje: medzi maličkými a chudobnými (porov. Mt 18,1-6; Lk 6,20).

II. ČASŤ

NARIADENIA A NORMY

Na základe doteraz uvedených princípov a skúseností z posledných rokov uvádzame niekoľko nariadení a noriem, ktoré sa vzťahujú predovšetkým pre prax. Tie sa dajú využiť na zlepšenie vzájomných vzťahov medzi biskupmi a rehoľníkmi k prospechu a rastu Kristovho Tela. Jednotlivé princípy sú zhrnuté do troch skupín, ktoré sa navzájom dopĺňajú. Týkajú sa:

- a) formácie;
- b) činnosti;
- c) spolupráce.

Text vychádza z existujúcich právnych predpisov a niekedy na ne odkazuje. V žiadnom prípade neruší predchádzajúce dokumenty Apoštolskej stolice, ktoré boli doteraz v platnosti a ktoré sa touto problematikou zaoberajú.

5. kapitola

NIEKOĽKO SMERNÍC PRE FORMÁCIU

Pápež a biskupi vykonávajú v Cirkvi najvyšší úrad ako autentickí učitelia a posvätitelia celého stáda (porov. I. ČASŤ, 2. kap., č. 5-9). Rehoľní predstavení a predstavené majú osobitnú právomoc riadiť svoj vlastný inštitút a majú veľmi náročnú úlohu vychovávať podľa toho spolubratov a spolusestry (porov. PC 14. 18; a I. ČASŤ, 3. kapitola, č. 10-14).

Z tohto dôvodu majú biskupi a predstavení uprednostňovať formáciu, ktorá je ich osobitnou a dôležitou úlohou, a majú na nej spolupracovať.

24. Medzi diecéznym klérom, horlivými laikmi a rehoľníkmi majú biskupi spolu s rehoľnými predstavenými prehĺbovať poznanie a skúsenosť tajomstva Cirkvi a jej štruktúr i prebývania Ducha Svätého v nich, a preto majú spoločne organizovať kurzy a konferencie o spiritualite. Majú tiež neúnavne pracovať na väčšej vážnosti a praktizovaní osobnej i verejnej modlitby, a to aj prostredníctvom nových, starostlivo pripravovaných iniciatív.

25. Rehoľné komunity, najmä kontemplatívne, majú zostať verné svojmu špecifickému povolaniu (porov. PC 7; AG 40), majú však ponúkať dnešným ľuďom primeranú pomoc pri modlitbe a duchovnom živote reagujúc na dnes silne pocitovanú potrebu meditácie a hlbšieho života z viery. Majú tiež uľahčovať účasť ostatných veriacich na liturgických úkonoch komunity pri zachovaní existujúcich a zmysluplných požiadaviek klauzúry.

26. Rehoľní predstavení a predstavené majú veľmi posilňovať svojich spolubratov a spolusestry vo vernosti ich povolaniu. Nesmú stáť v ceste rozumnému prispôbeniu sa súčasným kultúrnym a ekonomickým pomerom. Musia však dbať na to, aby to v žiadnom prípade nevedlo k životnému štýlu, ktorý by bol nezlučiteľný so životom zasväteným Bohu. Prispôbenie sa kultúre a špeciálne štúdium členov sa má obmedziť na tie disciplíny, ktoré úzko súvisia s cieľom inštitútu. Nemajú slúžiť nesprávne chápanej sebarealizácii a presadzovaniu osobných záujmov, ale skôr plniť požiadavky apoštolského cieľa každej rehoľnej rodiny v súlade s potrebami Cirkvi.

27. V permanentnej formácii rehoľníkov je treba neustále zdôrazňovať veľký význam svedectva chudoby a služby núdznym. Je tiež potrebné zabezpečiť, aby rehoľné spoločenstvo prostredníctvom obnovenej poslušnosti a čistoty zasvätenej Bohu žiarilo ako znak bratskej lásky a jednoty.

V činných rehoľných inštitútoch, v ktorých je apoštolát podstatnou súčasťou rehoľného života (porov. PC 8; AG 25. 45), sa má apoštolát ako v počiatkovej, tak v permanentnej formácii postaviť vždy do pravého svetla.

28. Povinnosťou biskupov ako autentických učiteľov a vodcov dokonalosti pre všetkých členov diecézy (porov. CD 12. 15. 35,2; LG 25. 45) je byť tiež strážcami vernosti rehoľnému povolaniu v duchu každého inštitútu. Pri plnení tejto pastoračnej úlohy majú biskupi podporovať kontakty s rehoľnými predstavenými, ktorým sú potom podriadení všetci členovia

ich rehoľného inštitútu v duchu viery (porov. PC 14), a to v jednote učenía i úmyslu, v jednote so Svätým Ocom, s kongregáciami Apoštolskej stolice a s ostatnými biskupmi a miestnymi ordinármi.

Biskupi a ich duchovenstvo majú jasne schvaľovať zasvätený život, chrániť rehoľné komunity, rozvíjať povolania a podporovať špecifický charakter každej rehoľnej rodiny z duchovného i apoštolského hľadiska

29. Biskupi a rehoľní predstavení a predstavené si majú, každý podľa svojej kompetencie, prehlbovať vedomosti o učení koncilu a pápežských dokumentoch o biskupskej službe o rehoľnom živote, o miestnych cirkvách i o nevyhnutných vzájomných vzťahoch. Preto sú žiadúce tieto iniciatívy:

- a) spoločné stretnutia biskupov a rehoľných predstavených, na ktorých by sa tieto témy spoločne prehlbovali;
- b) špeciálne kurzy pre diecéznych kňazov, rehoľníkov a apoštolsky činných laikov zamerané na dosiahnutie novej vhodnej adaptácie;
- c) špecifické iniciatívy pre formáciu laikových spolupracovníkov rehoľníkov a pre sestry;
- d) vypracovanie vhodných pastoračných dokumentov na diecéznej, regionálnej a národnej úrovni, ktoré by prebudili a podnietili záujem veriacich o tieto témy.

Treba však dbať na to, aby sa táto formácia zameraná na obnovu neobmedzovala len na malú skupinu osôb, ale aby ju mali možnosť prijať všetci a aby sa všetci bratia a sestry usilovať ju skutočne získať.

Je tiež vhodné, aby sa na šírenie týchto poznatkov používala tlač, verejné médiá, prednášky, kázne apod.

30. Cirkevná a rehoľná formácia by mala byť od začiatku zameraná na systematické štúdium Kristovho tajomstva, sviatostného charakteru Cirkvi, biskupskej služby a miesta rehoľného života v Cirkvi. Preto:

- a) je potrebné vychovávať rehoľníkov už od noviciátu tak, aby lepšie chápali miestnu Cirkev a živo sa o ňu zaujímali a zároveň rástli vo vernosti vlastnému povolaniu;
- b) biskupi sa majú postarať o to, aby diecézny klérus dôkladne poznal súčasné problémy rehoľného života a naliehavosť misijného poslania Cirkvi, aby bolo niekoľko vybraných kňazov pripravených podporovať rehoľníkov a rehoľníčky v ich duchovnom raste (porov. OT 10; AG 39), hoci je lepšie túto úlohu zveriť rozvážne vybraným rehoľným kňazom (porov. č.36).

31. Plná zrelosť kňazského a rehoľného povolania závisí rozhodujúcim spôsobom aj od štúdií. Táto študijná formácia sa zvyčajne získava v študijných domoch na vysokoškolskej úrovni alebo vo vhodných inštitútoch.

Biskupi a zainteresovaní rehoľní predstavení a predstavené majú účinne spolupracovať pri podpore týchto domov a pri udržiavaní štúdia na solídnej úrovni, najmä aby slúžilo viacerým diecézám alebo rehoľným inštitútom. Nech sa starajú o zabezpečenie vynikajúcich učiteľov v dostatočnom počte a iných primerane kvalifikovaných síl, ktoré zodpovedajú požiadavkám dnešného vzdelávania, aby sa osoby a prostriedky využívali racionálne.

Pri vypracúvaní, úprave a uplatňovaní štatútov týchto študijných domov je potrebné jasne vymedziť práva a povinnosti jednotlivcov i správnych rád (grémií). Nech sú stanovené úlohy, ktoré z titulu ich úradu prináležia biskupovi alebo biskupom, ako aj rozsah povinností príslušných rehoľných predstavených, aby sa témy predkladali objektívne a náuka sa podávala v úplnosti a v súlade s učiteľským úradom Cirkvi. Okrem toho sa má podľa všeobecných kritérií kompetencie a autority, ako aj podľa štatútov zabezpečiť, aby práca a iniciatívy týchto

centier boli na primeranej odbornej úrovni. Vo všetkých týchto dôležitých záležitostiach sa vždy musia dodržiavať ustanovenia Apoštolskej stolice.

32. Vhodná obnova pastoračnej praxe v diecézach si vyžaduje prehĺbené poznanie všetkého, čo konkrétne formuje ľudský a rehoľný život; z toho vyplýva objektívna a múdra reologická reflexia, stanovenie priorít, plánovanie pastoračných aktivít a pravidelné hodnotenie vykonanej práce. Toto dielo si však vyžaduje, aby biskupi v spolupráci s vhodnými osobami vybranými aj z radov rehoľníkov zriadili a udržiavali študijné komisie alebo výskumné centrá. Toto všetko je čoraz potrebnéjšie, ak chceme dosiahnuť lepšiu formáciu osôb i primerané štruktúry pre pastoračnú prax.

33. Osobitnou a vážnou povinnosťou rehoľníkov je pozorne a učenívo počúvať učiteľský úrad hierarchie a napomáhať biskupom, ktorí sú autentickými učiteľmi a svedkami božskej a katolíckej pravdy (porov. LG 25), pri plnení ich zodpovednej úlohy ohlasovania viery, a to tak v študijných centrách, kde sa rozvíja náuka, ako aj pri využívaní iných prostriedkov šírenia katolíckej náuky:

a) Pri vydávaní kníh a dokumentov vo vydavateľstvách riadených rehoľnými alebo katolíckymi inštitúciami sa musia dodržiavať normy vydané Posvätnou kongregáciou pre náuku viery (19.marca 1975)* o kompetentnej autorite na schvaľovanie textov Svätého písma a jeho prekladov, liturgických kníh, modlitieb, katechizmov a iných spisov, ktoré obsahujú náboženské alebo mravné otázky. Úmyselné alebo ľstivé nerešpektovanie týchto noriem môže veriacim spôsobiť veľkú škodu, a tomu majú zo všetkých síl brániť najmä rehoľníci.

b) V prípade dokumentov alebo iniciatív rehoľných inštitútov na miestnej alebo národnej úrovni, ktoré síce nie sú určené pre verejnosť, ale môžu mať pastoračný význam, ako napríklad pojednania o nových a závažných ekonomických alebo politických problémoch súvisiacich s vierou a náboženským životom, sa postupuje v súlade s príslušnými ordinármi.

c) Okrem toho vzhľadom na špecifické poslanie niektorých rehoľných inštitútov majú biskupi povzbudzovať a podporovať rehoľníkov, ktorí vykonávajú dôležitú apoštolát vydávaním kníh alebo iných komunikačných prostriedkov. V tejto oblasti sa majú usilovať o náležitú apoštolskú spoluprácu, najmä na národnej úrovni, a dbať o výchovu odborných síl pre túto oblasť činnosti, a to nielen v technickom zmysle, ale predovšetkým v zmysle zodpovednosti v Cirkvi.

34. Bolo by veľkým omylom robiť rehoľný život nezávislým od cirkevných štruktúr alebo dokonca protikladným, akoby existovali dve cirkvi: charismatická a inštitucionálna. Oba tieto prvky, t.j. duchovné dary a cirkevné štruktúry, tvoria jedinú a komplexnú skutočnosť (porov. LG 8).

Preto rehoľníci, ktorých špecifický záväzok patrí aj budúcemu svetu (porov. č. 10-14), majú byť jednak verní cieľu a duchu svojho rehoľného inštitútu, jednak byť poslušní a oddaní hierarchickej autorite (porov. PC2; LG 12).

35. Biskup ako pastier diecézy a rehoľní predstavení a predstavené ako zodpovední za svoj rehoľný inštitút majú podporovať účasť svojich členov na živote miestnej cirkvi, ako aj ich znalosť noriem a predpisov Cirkvi. Majú tiež zdôrazňovať medzinárodnú jednotu vlastného rehoľného inštitútu a ochotu poslúchať generálnych predstavených (porov. I. ČASŤ, č. 15–23).

---

* Jedná sa o Dekrét o dohľade pastierov Cirkvi ohľadom kníh *Ecclesiae pastorum*, uverejnený v AAS LXVII (1975), s. 281–284. Normy tohoto dekrétu boli prijaté do oboch kodifikácií kánonického práva – CIC/1983 kán. 822–832, CCEO kán. 651–666 (pozn. prekl.).

6. kapitola

ÚLOHY A ZODPOVEDNOSŤ V OBLASTI ČINNOSTI

Cirkev žije v Duchu Svätom a spočíva na základoch Petra a apoštolov a ich zástupcov, takže biskupská služba sa skutočne stáva vedúcim princípom pastoračného dynamizmu celého Božieho ľudu. Cirkev tak koná v súlade s Duchom, ktorý ju oživuje, aj s Hlavou, ktorá pôsobí v tele (porov. I. ČASŤ, č. 59). Z toho vyplývajú určité dôsledky pre iniciatívu biskupov i rehoľníkov, hoci každý z nich má svoju vlastnú kompetenciu podľa svojho poslania.

Praktické usmernenia, ktoré tu uvádzame, sa týkajú požiadaviek v dvojakej oblasti pastoračného a rehoľného života.

Požiadavky pastoračného poslania

36. Koncil hovorí: „Rehoľníci a rehoľníčky, muži i ženy, ktorí osobitným spôsobom patria do diecéznej rodiny, poskytujú veľkú pomoc posvätej hierarchii a túto pomoc majú, ba musia neustále zvyšovať, pretože potreby apoštolátu rastú“ (CD 34).

V krajinách, kde existuje viac obradov, sa rehoľníci pri práci medzi veriacimi, ktorí patria k inému obradu, riadia normami, ktoré upravujú ich vzťahy s biskupmi daného obradu (porov. ES I, 23).

Tieto kritériá sa musia uplatňovať nielen v záverečnej fáze apoštolskej práce, ale už pri zostavovaní pracovných programov a pri začatí práce, aby sa zachovalo právo rozhodovania, ktoré patrí biskupovi.

O rehoľných kňazoch kvôli jednote bratstva (porov. LG 28, CD 28. 11), a tým skôr, ak sú v duchovnej správe, „treba povedať, že v istom pravom zmysle patria ku kléru diecézy (CD 34). Musia teda prispievať k tomu, aby boli úzko spojení s diecéznym klérom a miestnym biskupom a koordinovali s nimi svoju činnosť.

37. Medzi diecéznym klérom a rehoľnými spoločenstvami sa majú podporovať putá bratstva a spolupráce (porov. CD 35,5). Preto sa majú vysoko hodnotiť všetky prostriedky a služby, aj jednoduché a neformálne, ktoré podporujú vzájomnú dôveru, jednomyselnosť v apoštoláte a bratskú jednotu (porov. ES I, 28). To potom nielenže posilní vedomie spolupatričnosti v miestnej Cirkvi, ale povzbudí všetkých, aby radi slúžili a vyhľadávali službu druhých, aby posilňovali spoluprácu a ľudské i cirkevné spoločenstvo, do ktorého života sú včlenení, a aby ho milovali ako svoj domov.

38. Vyšší predstavení a predstavené sa budú snažiť poznať nielen dary a schopnosti svojich bratov a sestier, ale aj pastoračné potreby diecéz, v ktorých je ich rehoľný inštitút povolany pôsobiť. Preto je žiaduce, aby sa medzi biskupom a predstavenými rôznych rehoľných inštitútov, ktoré žijú a pôsobia v diecéze, viedol konkrétny a obsahovo bohatý dialóg, aby sa rehoľníci mohli vhodnejšie a užitočnejšie rozmiestniť podľa charizmy svojho rehoľného inštitútu, najmä vzhľadom na naliehavé potreby a nedostatok povolaní.

39. Zvlášť dôležitou oblasťou, v ktorej majú spolupracovať biskupi a rehoľní predstavení a predstavené, je pastoračia nových povolaní (porov. PO 11; PC 24; OT 2). Táto pastoračná starostlivosť je záležitosťou jednotného úsilia celého kresťanského spoločenstva v prospech všetkých povolaní, aby Cirkev rástla do plnosti Krista a podľa rozmanitosti chariziem Ducha Svätého.

Pritom je potrebné rešpektovať, že „Duch vanie, kam chce“ (Jn 3,8), že volá k väčšiemu dobru Cirkvi, povoláva k rôznym úlohám a k rôznym stavom. Je jasné, že tejto Božej činnosti nemožno klásť žiadne prekážky, naopak, treba dbať na to, aby každý človek odpovedal na svoje povolanie s čo najväčšou slobodou. História jasne ukazuje, že rôznorodosť povolaní, a najmä spolužitie a spolupráca diecézneho a rehoľného kléru, nielenže nezaťažuje diecézu, ale ju výrazne obohacuje o nové duchovné poklady, ako aj o životodarnú apoštolskú činnosť.

Preto sa zdá byť vhodné pod vedením biskupa obozretne koordinovať rôzne aktivity, ktoré v tomto smere podľa svojich úloh vykonávajú rodičia, vychovávatelia, rehoľníci, kňazi a ostatní, ktorí pracujú v duchovnej správe. Preto túto úlohu musia spoločne a jednotne vykonávať všetci povolaní jednotlivci. Biskup má potom riadiť toto spoločné úsilie zamerané na jeden cieľ pamätajúc, že životodarným zdrojom tohto úsilia je pôsobenie Ducha Svätého. Preto je nevyhnutné sa za toto pôsobenie často spoločne modliť.

40. Obnova pastorácie a prispôsobenie apoštolátu musia zohľadňovať hlboké zmeny, ktoré sa udiali v modernom svete (porov. GS 43. 44). Preto je potrebné čeliť niekedy veľmi ťažkým situáciám, najmä „ťažkostiam, ktoré prežívajú veriaci a nedostatku kňazov“ (ES I, 36).

Biskupi majú v dialógu s rehoľnými predstavenými a so všetkými, ktorí sú v diecéze pastoračne činní, hľadať to, čo žiada Pán, a nájsť spôsoby, ako oživiť apoštolát a odstrániť ťažkosti, ktoré v diecéze vznikajú. Toto hľadanie nových foriem apoštolátu však nesmie prehliadať tradičné formy, ktoré existovali doteraz: školy (porov. Posvätná kongregácia pre katolícku výchovu: *La scuola cattolica* z 19. 3. 1997, *L'Osservatore Romano* z 6. 7. 1977), ľudové misie, pastorácia v nemocniciach, sociálna práca, atď. Tieto tradičné formy sa však musia čo najskôr prispôbiť smerniciam koncilu a potrebám súčasnosti.

41. Po zrelej úvahe nech sa zavedú nové spôsoby apoštolátu, ktoré si doba rozhodne vyžaduje. Na jednej stranu tu biskupi nemajú hasiť oheň Ducha, ale majú „všetko skúmať a držať sa toho, čo je dobré“ (porov. 1 Sol 5,12.19-21; LG 12), avšak takým spôsobom, aby sa „zachovala a podporila spontánna horlivosť tých, ktorí sa zúčastňujú na diele“ (AG 30). Na druhej strane majú rehoľní predstavení a predstavené v dialógu s biskupmi úzko spolupracovať pri hľadaní vhodných riešení a na základe svojho výskumu navrhovať programy a experimenty, aj keď úplne nové, riadiac sa vo všetkom svojom konaní naliehavými potrebami Cirkvi, normami a smernicami učiteľského úradu Cirkvi a charizmou svojho rehoľného inštitútu.

42. Biskupi a rehoľní predstavení a predstavené by si mali čo najviac pomáhať pri objektívnom a spravodlivom posudzovaní nových experimentov, a to nielen preto, aby sa vyhli excesom a sklamaniam, ale aj kvôli nebezpečenstvu kríz a odklonu od pravej cesty.

Hodnotenie týchto činností sa má uskutočňovať pravidelne. Ak nejaká činnosť nebola úspešná (porov. EN 58), je potrebné pokorne, ale aj s potrebnou rozhodnosťou požiadať, aby sa chyby napravili a predišlo sa im do budúcnosti.

43. Pre veriacich je veľkou škodou, keď dlho trpia nesprávnym konaním alebo nejasnými okolnosťami. Preto biskupi, rehoľní predstavení a predstavené vo vzájomnej dôvere a podľa svojich úloh a právomocí musia dbať na to, aby vždy s láskou, ale aj s potrebnou rozhodnosťou, predchádzali chybám a odstraňovali nedostatky.

Najmä v oblasti liturgie je nevyhnutné odstrániť niektoré chybné prvky bez ohľadu na ich motívy. Biskupi ako autentickí liturgisti v miestnej Cirkvi (porov. SC 22. 41; LG 26; CD 15; porov. č. 5-9), ako aj príslušní rehoľní predstavení a predstavené by mali dbať o to, aby sa liturgická obnova medzi členmi ich rehoľných inštitútov uplatňovala správnym spôsobom, a mali by včas zasiahnuť, aby sa odstránili chyby a napravili odchýlky a zlozvyky v tejto

význačnej oblasti (porov. SC 10). Rehoľníci nech si uvedomujú, že sú povinní dodržiavať normy a predpisy Apoštolskej stolice a miestneho biskupa týkajúce sa verejných bohoslužieb (ES I, 26. 37. 38).

Požiadavky v oblasti rehoľného života

44. O pastoračnej činnosti rehoľníkov koncil výslovne hovorí: „Všetci rehoľníci, či už sú oslobodení alebo nie, podliehajú jurisdikcii miestnych ordinárov vo veciach týkajúcich sa verejného kultu, samozrejme, pri zachovaní rôznosti obradov; tiež vo veciach duchovnej správy, kázania ľudu, náboženskej a mravnej výchovy veriacich, najmä detí, katechetického vyučovania a liturgickej výchovy; tiež pokiaľ ide o dôstojnosť duchovného stavu a rozličné práce, ktoré majú vzťah k apoštolskej činnosti. Katolícke školy vedené rehoľníkmi a rehoľníčkami tiež podliehajú miestnym ordinárom pokiaľ ide o ich všeobecný poriadok a dohľad nad nimi, pričom rehoľníci a rehoľníčky si ponechávajú právo riadiť školy. Rehoľníci majú tiež zachovávať všetko, čo platne nariadili koncily alebo konferencie biskupov ako záväzné pre všetkých.“ (CD 35,4; porov. CD 35,5 a ES I, 39).

45. Aby vzťahy medzi biskupmi a predstavenými prinášali zo dňa na deň bohatšie ovocie, mali by sa vždy rozvíjať vo vzájomnej láskavej úcte medzi jednotlivcami a rehoľnými inštitútmi v presvedčení, že rehoľníci budú poslúchať učiteľský úrad Cirkvi i svojich predstavených a že existuje vzájomná dobrá vôľa neprekračovať hranice autority toho druhého.

46. Rehoľníci, ktorí vykonávajú svoj apoštolát mimo oblasti činnosti vlastnej ich rehoľnému inštitútu, musia mať zabezpečenú podstatnú účasť na živote svojej komunity a vernosť vlastnému rehoľnému životu a konštitúciám. „Biskupi majú tieto povinnosti neustále zdôrazňovať“ (CD 35,2). Žiadny apoštolát nesmie byť príležitosťou na odklon od vlastného povolania.

Prípady rehoľníkov, ktorí by sa chceli vzdialiť autorite svojho predstaveného a dovoľávať sa autority biskupa, sa majú objektívne preskúmať. Keď sa v dialógu s dotknutým predstaveným alebo predstavenou úprimne hľadalo riešenie, biskup musí obhajovať rozhodnutie, ktoré urobil príslušný predstavený alebo predstavená, okrem prípadu výslovnej nespravodlivosti.

47. Biskupi a ich najbližší spolupracovníci by sa mali snažiť poznať nielen špecifický charakter jednotlivých rehoľných inštitútov, ale aj ich súčasný stav a kritériá obnovy. Podobne si aj rehoľní predstavení a predstavené majú doplniť svoje vieroučné chápanie miestnej cirkvi informáciami o jej konkrétnom stave, pastoračnej činnosti i programe apoštolátu diecézy, v ktorej majú pôsobiť.

Ak rehoľný inštitút nemôže pokračovať vo vykonávaní určitého diela, jeho predstavení alebo predstavené by mali včas vysvetliť, prečo nemôžu pokračovať vo vykonávaní tohto diela, aspoň v jeho súčasnej podobe, najmä ak je to nevyhnutné z dôvodu malého počtu členov. Miestny ordinár má túto žiadosť „posúdiť láskavo“ (porov. ES I, 34,3) a po dohode s rehoľnými predstavenými hľadať vhodné riešenie.

48. Pociťuje sa absolútna potreba výmeny informácií a hlbšieho vzájomného poznania rôznych rehoľných inštitútov pôsobiacich v diecéze, čo prináša nádej na väčšiu účinnosť apoštolátu v diecéze. O pravidelnosť a vhodný spôsob tohto dialógu sa majú postarať predstavení a predstavené. Tieto kontakty nepochybne zvýšia dôveru, úctu, vzájomnú výmenu pomoci, prehĺbenie znalosti problémov a odovzdávanie skúseností, kde sa spoločné vyznanie evanjeliových rád môže prejavovať s väčšou presvedčivosťou.

49. V širokej oblasti apoštolátu Cirkvi patrí ženám nové a dôležité miesto. Tak ako boli kedysi ženy platnými pomocníkmi apoštolov (porov. Sk 18,26; Rim 16,1n), tak aj dnes majú ženy dať svoju apoštolskú činnosť do služieb cirkevného spoločenstva vo vernosti tajomstvu svojej identity danej stvorením a zjavením (porov. GN 2; Ef 5; 1Tim 3; atď.) a zameriavať sa na rastúci význam svojej prítomnosti v občianskej spoločnosti.

Preto by mali rehoľníčky vo vernosti svojmu povolaniu, v súlade so svojou ženskou prirodzenosťou a s ohľadom na konkrétne potreby Cirkvi a sveta nachádzať a ponúkať nové spôsoby apoštolskej služby.

Nech napodobňujú Pannu Máriu, ktorá dáva príklad najväčšej lásky medzi veriacimi v Cirkvi, nech horia duchom „pravej ľudskosti a zároveň záujmu a starostlivosti“, ktorý ich charakterizuje v celých dejinách (porov. Pavol VI.: Príhovor na národnom stretnutí Talianskeho ženského centra. L'Osservatore Romano z 6.-7. 12. 1976) a nech vo svetle dlhjej histórie, ktorá svedčí o ich rastúcej apoštolskej činnosti, sú rehoľnice naďalej stále žiarivejším znamením Cirkvi vernej, starostlivej, usilovnej a plodnej pri ohlasovaní kráľovstva (porov. Posvätná kongregácia pre náuku viery: Deklarácia *Inter insigniores* z 15. októbra 1976).

50. Biskupi a ich pastorační spolupracovníci, ako aj rehoľní predstavení a predstavené sa majú usilovať o to, aby bola apoštolská činnosť rehoľníc lepšie pochopená, hlbšie ocenená a podporovaná. Majú sa tiež usilovať, a to nielen kvôli počtu rehoľníčok (porov. ÚVOD), ale predovšetkým kvôli ich významu v živote Cirkvi, aby sa čoskoro dosiahlo plnšie uplatnenie rehoľníčok v Cirkvi, aby Božiemu ľudu nechýbala špecifická pomoc, ktorú môžu poskytnúť Božiemu ľudu len ony vďaka Božím darom, ktoré ako ženy dostali. Treba dbať na to, aby sa rehoľníčky oceňovali skôr pre špecifické svedectvo, ktoré vydávajú ako Bohu zasvätené ženy, než pre hodnotnú a veľkodušnú prácu, ktorú vykonávajú.

51. V niektorých krajinách je silná tendencia zakladať nové rehoľné inštitúty. Všetci, ktorí majú za úlohu posúdiť oprávnenosť založenia nového rehoľného inštitútu, musia s pokorou, ale tiež vecne a pevne, aj s ohľadom na budúcnosť zvážiť, či sú prítomné všetky znaky vierohodnej prítomnosti Ducha Svätého a jeho „chariziem, (ktoré) treba prijímať s vďačnosťou a radosťou“ (LG 12), alebo či by bolo potrebné zabrániť tomu, aby „neobzretne nevznikali zbytočné inštitúty neschopné života“ (PC 19). Ak by sa totiž úsudok o založení nového rehoľného inštitútu riadil len uhlom pohľadu na jeho užitočnosť alebo na jeho možnú činnosť, alebo ak by sa zakladal len na činnosti jednej osoby, ktorá prejavuje pochybné formy zbožnosti, potom by to svedčilo o tom, že sa pravá predstava rehoľného života v Cirkvi nejakým spôsobom znetvoruje (porov. ČASŤ I, č. 10-14).

Pri posudzovaní pravosti charizmy je potrebné rešpektovať tieto znaky:

- a) jednoznačný pôvod z Ducha Svätého, ktorý je odlišný, hoci nie oddelený od prirodzených darov osoby prejavujúcich sa v oblasti práce alebo organizácie;
- b) hlboká túžba srdca pripodobniť sa Kristovi svedectvom o niektorej črte tajomstva jeho života;
- c) plodná láska k Cirkvi, ktorá sa absolútne vyhýba tomu, čo by do nej vnášalo rozpory.

Pravý obraz zakladateľa si teda vyžaduje mužov či ženy, ktorých osvedčená cnosť (porov. LG 45) prezrádza jednoduchú učiteľnosť voči hierarchii i voči darom Ducha, ktoré im boli dané.

Pri zakladaní nových inštitútov je nevyhnutné, aby všetci účastníci procesu hodnotenia rozhodovali obozretne, starostlivo a spravodlivo. Zodpovednosť spočíva predovšetkým na biskupoch, nástupcoch apoštolov, „ktorých autorite sám Duch podrobuje aj charizmatikov“ (LG 7) a ktorí v spojení s pápežom správne „vysvetľujú evanjeliové rady, upravujú ich prax a zakotvujú ich v ustálených životných formách“ (LG 43).

7. kapitola

VÝZNAM EFEKTÍVNEJ SPOLUPRÁCE

Rozmanitá a plodná vitalita cirkví si vyžaduje skutočné koordinačné úsilie na obnovu, vytváranie a zdokonaľovanie mnohých pastoračných nástrojov služby a podnetov. Na niektoré z nich obrátíme našu pozornosť podľa ich rôznych úrovní: diecéznej, národnej, univerzálnej.

Na diecéznej úrovni

52. V každej diecéze sa má biskup snažiť spoznať, čo chce Duch zjaviť aj prostredníctvom svojich veriacich, najmä prostredníctvom rehoľníkov a rehoľných rodín vo svojej diecéze. Preto musí udržiavať úprimné a srdečné vzťahy s rehoľnými predstavenými, aby mohol lepšie vykonávať svoju pastiersku službu voči rehoľníkom (porov. CD 15.16). Má totiž osobitnú úlohu chrániť zasvätený život, podporovať vernosť rehoľníkov ich povolaniu a pomáhať im, aby sa podľa vlastnej charizmy začlenili do spoločenstva a evanjelizačnej činnosti svojej diecézy. Túto úlohu musí biskup vykonávať v spolupráci s biskupskou konferenciou a v súlade s vyhláseniami biskupského kolégia.

Rehoľníci majú vnímať biskupa ako pastiera celého spoločenstva diecézy a garanta svojej vernosti vlastnej charizme v službe miestnej cirkvi. „Rehoľníci nech ochotne a verne vyhovejú žiadostiam a želaniam biskupov, aby mali väčší podiel v službe spásy ľudstva, rešpektujúc pritom povahu svojho inštitútu a postupujúc podľa konštitúcií.“ (CD 35,1)

53. Apoštolský list vydaný motu proprio (z vlastnej iniciatívy) *Ecclesiae sanctae* pripomína a nariaďuje:

- a) „Všetci rehoľníci, i s exempciou, sú viazaní zákonmi, rozhodnutiami a nariadeniami miestnych ordinárov, pokiaľ ide o všetky činnosti súvisiace s vykonávaním apoštolátu, ako aj pastoračné a sociálne činnosti, ktoré predpisuje alebo odporúča miestny ordinár.“
- b) „Podliehajú tiež zákonom, rozhodnutiam a nariadeniam miestneho ordinára alebo biskupskej konferencie, resp. synody biskupov patriarchálnej cirkvi (porov. CD 35,5), pokiaľ sa týkajú tam vymenovaných záležitostí (ES I, 15, 1-2 a. b. c. d).

54. Je vhodné, aby bol v diecéze vymenovaný biskupský vikár pre mužské aj ženské rehoľné inštitúty, aby zabezpečoval ich spoluprácu s pastoračnou službou biskupa (porov. I. ČASŤ, č. 5–9). Tento úrad však nemá žiadnu právomoc nad rehoľnými predstavenými. Každý diecézny biskup má právo určiť úlohy tohto úradu a podľa svojho uváženia ho zveriť vhodnému kňazovi, ktorý dobre pozná rehoľný život, váži si ho a chce ho rozvíjať.

Veľmi sa odporúča, aby pri vykonávaní tohto úradu (napr. ako poradcovia) pomáhali rôzne rehoľné osoby, ktoré k tomu majú potrebné predpoklady: kňazi, bratia, laici, rehoľné sestry.

Úlohou biskupského vikára pre mužské a ženské rehoľné inštitúty je pomáhať biskupovi pri plnení úloh, ktoré sú biskupovi vlastné a výslovné: starať sa o rehoľný život v diecéze a začleňovať ho do celkovej pastoračnej starostlivosti. Preto je žiaduce, aby biskup diskkrétne konzultoval s rehoľníkmi kandidáta na tento úrad.

55. Aby presbytérium diecézy vyžarovalo potrebnú jednotu a aby sa lepšie vykonávali rôzne služby, biskup bude diecéznym kňazom výslovne odporúčať, aby vd'ačne uznávali prácu rehoľníkov pre diecézu a aby s ním súhlasili, keď im zveruje ďalšie úlohy, ktoré zodpovedajú ich povolaniu a poslaniu a ich možnostiam.

56. Treba tiež dbať na to, aby bol v kňazských radách zastúpený primeraný počet rehoľných kňazov, a podobne aj v pastoračných radách by mali byť primerane zastúpení

rehoľní kňazi, laici i sestry (porov. PO 7; CD 27; ES I, 15 a 16). Miestny ordinár má určiť kritériá správneho početného pomeru.

57. Pre dosiahnutie stability v pastoračnej spolupráci:

a) Je potrebné rozlišovať medzi vlastnou činnosťou rehoľného inštitútu a prácou, ktorú rehoľnému inštitútu zveril miestny ordinár. Vlastná činnosť rehoľného inštitútu závisí totiž od rehoľných predstavených podľa stanov, hoci pastoračne podliehajú autorite ordinárov podľa smerníc cirkevného práva (porov. ES I, 29).

b) „Pre každú apoštolskú prácu, ktorú miestny ordinár zverí určitému rehoľnému inštitútu, sa má medzi biskupom a kompetentným predstaveným alebo predstavenou rehoľného inštitútu pri zachovaní ostatných cirkevných predpisov vypracovať písomná zmluva, v ktorej sa má okrem iného jasne uviesť, aká práca sa požaduje, komu a ako sa zveruje a ako sa majú riešiť ekonomické záležitosti.“ (ES I, 30, § 1)

c) „Po porade s miestnym ordinárom rehoľný predstavený alebo predstavená sám vyhľadá vhodných rehoľníkov alebo rehoľníčky na túto prácu, ktorých miestny ordinár na návrh alebo aspoň so súhlasom samotnej predstavenej alebo predstaveného vymenuje do cirkevného úradu na určitý čas, ktorý sa určí po vzájomnej dohode medzi miestnym ordinárom a rehoľným predstaveným alebo predstavenou (ES I, 30, §2).

58. Pri zachovaní možnosti usporiadať tieto záležitosti neskôr inak a lepšie podľa požiadaviek obnovy rehoľných inštitútov, je vhodné kvôli stabilite nositeľov úradov alebo nebezpečenstvu straty zabezpečenia v prípade zrušenia nejakého diela presne špecifikovať, ktoré úlohy a najmä ktoré úrady majú byť odovzdané jednotlivým rehoľníkom, a to písomne formou dohody alebo zmluvy, napr. úrad farára (porov. ES I, 33), dekana, vikára, biskupského vikára, asistenta Katolíckej akcie, sekretára pastoračnej akcie, riaditeľa diecézneho diela, učiteľa na katolíckej univerzite, katechéta z povolania, rektora katolíckej vysokej školy, atď.

Ak je potrebné odvolať rehoľníka z úradu, ktorý mu bol zverený, treba zachovať toto ustanovenie: „Z vážneho dôvodu môže byť ktorýkoľvek rehoľník odvolaný z úradu, ktorý mu bol zverený, buď z vôle autority, ktorá mu ho zverila, po informovaní rehoľného predstaveného, alebo z vôle predstaveného po informovaní autority, ktorá mu úrad zverila, podľa rovnakého práva oboch strán, bez toho, aby sa vyžadoval súhlas druhej strany; žiadna zo strán nie je povinná oznámiť svoje dôvody, a tým menej ich dokazovať, pričom možnosť obrátiť sa na Apoštolskú stolicu zostáva zachovaná, ale bez odkladného účinku.“ (ES I, 32)

59. Združenia rehoľníkov na diecéznej úrovni sa zdajú byť veľmi užitočné. Preto treba združenia podporovať, pričom treba dbať na zachovanie ich špecifickosti a dobre vymedzeného účelu:

a) ako prostriedok vzájomnej spolupatričnosti a rozvoja rehoľného života a jeho obnovy podľa smerníc učiteľského úradu Cirkvi a v poslušnosti k charakteru každého rehoľného inštitútu;

b) ako prostriedok na prerokovanie vzájomných problémov, ktoré vznikajú medzi biskupom a rehoľnými predstavenými alebo na koordináciu práce rehoľných rodín s diecéznymi pastoračnými potrebami pod vedením biskupa, pričom výsledky týchto porád nezaväzujú jednotlivých rehoľných predstavených pri priamych dvojstranných rokovaniach s biskupom a nemenia nič na dohodách rehoľných predstavených s diecéznym biskupom.

Na úrovni regiónov, štátov a obradov

60. Na národných alebo regionálnych biskupských konferenciách (porov. CD 37) biskupi „spoločne vykonávajú svoju pastiersku službu s cieľom plnšie rozvinúť dobro, ktoré Cirkev poskytuje ľuďom (CD 38). Rovnaké poslanie majú synody biskupov patriarchálnej cirkvi (porov. OE 9) na území svojho obradu a pre vzťahy medzi rôznymi obradmi na území, kde sú tieto obrady úzko prepojené, medziobradové konferencie ordinárov (porov. CD 38).

61. V mnohých krajinách alebo regiónoch zriadila Apoštolská stolica prostredníctvom Posvätej kongregácie pre rehoľné a sekulárne inštitúty – a v regiónoch podliehajúcich Posvätej kongregácii pre evanjelizáciu národov alebo Posvätej kongregácii pre východné cirkvi s ich súhlasom – Rady alebo Konferencie vyšších predstavených (mužských, ženských alebo oboch). Tieto rady alebo konferencie musia rešpektovať rôznorodosť rehoľných inštitútov, spojenými silami rozvíjať Bohu zasvätený život a viesť všetky sily pôsobiace v apoštoláte ku koordinácii pastoračnej činnosti s biskupmi (porov. č. 21).

Aby rady vyšších predstavených mohli lepšie plniť svoje úlohy, je veľmi užitočné, aby v určitých intervaloch účinne prehodnocovali svoju činnosť a aby v súlade s rôznymi úlohami rôznych inštitútov zriadili rôzne oddelenia alebo komisie, či iné podobné orgány, ktoré by boli právne prepojené s radami vyšších predstavených.

62. Vzťahy medzi radami vyšších predstavených a synodami biskupov patriarchálnej cirkvi a biskupskými konferenciami alebo interkonferenciami (mediobradnými konferenciami) sa majú utvárať podľa kritérií, ktoré charakterizujú vzťahy medzi rôznymi rehoľnými inštitútmi a miestnym ordinárom (porov. ES I, 23–25. 40). Podľa miestnych alebo regionálnych potrieb sa môžu stanoviť aj ďalšie normy.

63. Keďže je mimoriadne dôležité, aby rady vyšších predstavených spolupracovali s biskupskými konferenciami (porov. CD 35,5; AG 33), „je žiaduce, aby sa problémy týkajúce sa oboch strán prerokovali v spoločných komisiách zložených z biskupov a vyšších predstavených mužských a ženských rehoľných inštitútov“ (ES II, 43) alebo iným spôsobom zodpovedajúcim podmienkam kontinentu, štátu alebo regiónu.

Takáto spoločná komisia musí byť navrhnutá tak, aby úspešne dosiahla svoje ciele ako nástroj spoločných konzultácií, koordinácie, vzájomného informovania, štúdia a poznávania, hoci právo rozhodovania musí byť ponechané radám alebo konferenciám v súlade s ich kompetenciami.

Koordinácia všetkých apoštolských diel a aktivít vždy patrí biskupom v ich diecézach a synodám biskupov patriarchálnej cirkvi a biskupským konferenciám na ich území (porov. CD 35,5).

Pre otázky týkajúce sa rehoľníkov biskupi vytvoria – ak je to potrebné alebo užitočné, a na mnohých miestach sa tak už aj stalo – príslušnú komisiu v rámci biskupskej konferencie. Existencia takejto komisie nezasahuje do práce spoločných komisií, naopak, podporuje ju.

64. Takisto sa zdá byť užitočné, aby vyšší predstavení alebo – podľa štatútov – ich delegáti boli členmi rôznych komisií biskupských konferencií alebo mediobradných konferencií miestnych ordinárov (napr. komisie pre vzdelávanie, zdravotníctvo, spravodlivosť a pokoj alebo pre médiá apod.).

65. Odporúča sa tiež, aby sa delegáti druhej strany recipročne zúčastňovali na zasadnutiach biskupských konferencií a konferencií alebo rád vyšších predstavených. Mali by sa však stanoviť normy, ktoré umožnia každej konferencii samostatne rokovať o témach, ktoré patria do jej právomoci.

Na medzinárodnej a svetovej úrovni

66. V medzinárodnej, kontinentálnej alebo subkontinentálnej oblasti sa môžu so súhlasom Apoštolskej stolice vytvárať rôzne formy koordinácie biskupov alebo vyšších predstavených. Na tejto úrovni môže vhodné spojenie medzi rôznymi centrami riadiacimi službu prispieť k lepšej a jednotnejšej spolupráci biskupov a rehoľníkov. Tam, kde tieto organizačné formy už existujú na kontinentálnej úrovni, môžu ich grémiá a stále rady vhodne spolupracovať.

67. Na univerzálnej úrovni Petrov nástupca vykonáva svoju osobitnú službu pre celú Cirkev. „Rímsky biskup pri výkone najvyššej, plnej a bezprostrednej právomoci nad celou Cirkvou používa úrady rímskej kúrie.“ (CD 9).

Sám Svätý Otec vytvoril niekoľko foriem spolupráce medzi rehoľníkmi a Apoštolskou stolicou: v Posvätej kongregácii pre rehoľné a sekulárne inštitúty potvrdil Radu pre spoluprácu s Úniou generálnych predstavených mužských i ženských rehoľných inštitútov (porov. ES II, 42) a nariadil, aby sa zástupcovia rehoľných inštitútov zúčastňovali na zasadnutiach Posvätej kongregácie pre evanjelizáciu národov (porov. ES III, 16).

ZÁVER

Dialóg a spolupráca na rôznych úrovniach sa už začali. Nepochybne sa však musia ďalej rozvíjať, aby prinášali ešte viac ovocia. Je tiež potrebné mať na pamäti, že práca v rámci spolupráce povedie k úspechu iba vtedy, ak budú zúčastnené strany presvedčené o potrebe spolupráce. Všetko bude skutočne napredovať lepšie, ak budú zúčastnení hlboko presvedčení o potrebe, povahe a význame takejto spolupráce, keď si budú navzájom dôverovať, vážiť si prácu každého jednotlivca a vidieť potrebu vzájomných konzultácií o iniciatívach, ktoré je potrebné nielen definovať, ale aj realizovať na jednotlivých úrovniach. Potom vzájomné, horlivo udržiavané vzťahy medzi biskupmi a rehoľníkmi výrazne prispedia k rozvoju životnej sily Cirkvi – sviatosti v jej obdivuhodnom poslaní spásy.

Apoštol Pavol, väzeň pre Pána, raz napísal z Ríma Efezanom a takto ich napomínal: „Preto vás prosím... aby ste žili dôstojne podľa povolania, ktorého sa vám dostalo, so všetkou pokorou, miernosťou a zhovievavosťou. Znášajte sa navzájom v láske a usilujte sa zachovať jednotu ducha vo zväzku pokoja.“ (Ef 4,1-3)

Tento dokument bol predložený Svätému Otcovi, ktorý ho 23.apríla 1978 potvrdil a nariadil jeho verejné vyhlásenie.

Dané v Ríme v sídle Posvätej kongregácie pre rehoľné a sekulárne inštitúty na slávnosť Zoslania Ducha Svätého 14.mája 1978.